अष्टमः पाठः

गुरूपदेशः अजलं स्नानम्

उज्जयिनी नगरे तारापीडः नाम एकः नृपः आसीत्। तस्य महामात्यः शुकनासः परमविद्वान् नीतिज्ञः च आसीत्। चन्द्रापीडः तु राज्ञः ज्येष्ठः पुत्रः अभवत्। यदा सः विद्याध्ययनं समाप्य प्रतिनिवृत्तः तदा राजा तस्य युवराजपदे अभिषेकं कर्त्तुम् ऐच्छत्। सः अभिषेकसामग्रीं सङ्ग्रहीतुं द्वारपालान् आदिशत्। यौवराज्याभिषेकात् पूर्वं राजकुमारः चन्द्रापीडः दर्शनार्थम् आचार्यं शुकनासम् उपगतः। तदा आचार्यः शुकनासः अवदत्-''यद्यपि त्वम् अधीतशास्त्रः, ज्ञेयस्य च ज्ञाता असि, अल्पः अपि उपदेशः ते न अपेक्षते, तथापि नवयौवनस्य, राज्यसुखस्य, लक्ष्म्याः च मदः दारुणः भवति। अतः सम्प्रति त्वम् मद्वचनानि सावधानतया शृणु।'' ततः आचार्यः शुकनासः तस्य शुभम् इच्छन् तम् सस्नेहम् उपदिष्टवान्। एषः शुकनासोपदेशः 'कादम्बरी' इति ग्रन्थे प्रसिद्धः।

तात चन्द्रापीड ! गुरूपदेशश्च नाम पुरुषाणाम् अखिलमलप्रक्षालनक्षमम् अजलं स्नानम्। अयमेव ते कालः उपदेशस्य। भवादृशा एव भवन्ति भाजनान्युपदेशानाम्। विशेषेण राज्ञाम्। विरला हि तेषामुपदेष्टारः। अहङ्कारमूला हि राजप्रकृतिः। प्रतिशब्दक इवानुगच्छति राजवचनम् जनो भयात्। अपि च जन्मजातम् ऐश्वर्यम्, अभिनवयौवनत्वम्, अप्रतिमरूपत्वञ्चेति महतीयं खल्वनर्थपरम्परा सर्वा।

आलोकयतु तावत् कल्याणाभिलाषी भवान् लक्ष्मीमेव प्रथमम्। इयं हि लब्धापि दुःखेन परिपाल्यते। न परिचयं रक्षति। नाभिजनमीक्षते। न कुलक्रमम् अनुवर्तते, न शीलं पश्यति, नाचारं परिपालयति, न सत्यम् अनुबुध्यते, न वैदग्ध्यं गणयति। विनीतं पातकिनमिव नोपसर्पति। तरङ्गबुद्बुदवत् हि चञ्चला। यथा यथा चेयं चपला दीव्यते तथा तथा दीपशिखेव कज्जलमलिनमेव कर्म केवलम् उद्वमति।

कुमार ! राज्यतन्त्रेऽस्मिन् महामोहकारिणि यौवने तथा प्रयतेथाः यथा नोपहस्यसे जनैः, न निन्द्यसे साधुभिः, न धिक्क्रियसे गुरुभिः, नोपालभ्यसे सुहृद्भिः, न वञ्च्यसे धूर्तैः।

कामं भवान् प्रकृत्यैव धीरः, पित्रा च महता प्रयत्नेन समारोपितसंस्कारः। तथापि भवद्गुणसन्तोषः मामेवं मुखरीकृतवान्। "सर्वथा कल्याणैः पित्रा क्रियमाणम् अनुभवतु भवान् नवयौवराज्याभिषेकमङ्गलम्।"

अनुप्रयोगः

1. अधोलिखितपदानि शुद्धोच्चारणपूर्वकम् उच्चैः पठत –

गुरूपदेशश्च, तेषामुपदेष्टारः, प्रकृत्यैव, कल्याणाभिलाषी, ऐश्वर्यम्, सुहृद्भिः

2. (क) वर्णवियोजनं क्रियताम् –

यथा रक्षति – र् + अ + क् + ष् + अ + त् + इ

प्रथमम् –

मङ्गलम् –

पित्रा –

(ख) वर्ण-संयोजनं क्रियताम् –

यथा – च् + अ + ञ् + च् + अ + ल् + आ = चञ्चला

– त् + अ + र् + अ + ङ् + ग् + अः = ...

– स् + अ + र् + व् + आ = ...

– र् + आ + ज् + ञ् + आ + म् = ...

3. अधः सन्धिरहितपदानां सन्धियुक्तानि रूपाणि लिखत –

यथा – गुरु	+	उपदेशः	=	गुरूपदेशः
कल्याण	+	अभिलाषी	=	....
लब्धा	+	अपि	=	....
न	+	आचारम्	=	....
महती	+	इयम्	=	....
भाजनानि	+	उपदेशानाम्	=	....
खलु	+	अनर्थपरम्परा	=	....
च	+	इयम्	=	....
दीपशिखा	+	इव	=	....

4. अधः प्रदत्तविग्रहपदानां स्थाने समस्तपदानि पाठादेव चित्वा लिखत –

विग्रहपदानि	*समस्तपदानि*
यथा – अखिलं मलम् = अखिलमलम्	अखिलमलम्
प्रक्षालने क्षमम्	....
कुलस्य क्रमम्	....
अनर्थानाम् परम्परा	....
दीपस्य शिखा इव	....
राज्ञाम् प्रकृतिः	....
अहङ्‌कारः एव मूलम् यस्याः सा	....
कज्जलम् इव मलिनम्	....
नवं यौवराज्यम् नवयौवराज्यस्य अभिषेकस्य मङ्गलम्	....

5. विनयः विनीता च परस्परं वार्तालापं कुरुतः। विनयः कर्तृवाच्ये वदति विनीता च कर्मवाच्ये भाववाच्ये वा। अत्र उदाहरणम् अनुसृत्य विनीतायाः कथनानि लिखत –

यथा – विनयः – विनीते ! किं तत्र आदित्यः वेदम् पठति ?

विनीता – आम्, आदित्येन वेदः पठ्यते।

विनयः – किं त्वम् अत्र लेखम् लिखसि ?

विनीता	–	आम्, अत्र मया लेखः लिख्यते।
विनयः	–	किं त्वम् विद्यालयं न गच्छसि ?
विनीता	–	नहि .... न .... ।
विनयः	–	किं गुरुः माम् धिक्करोति ?
विनीता	–	नहि, ... न .... ।
विनयः	–	किम् बालाः माम् उपहसन्ति ?
विनीता	–	नहि, ... न ....।
विनयः	–	किम् मित्राणि माम् निन्दन्ति?
विनीता	–	नहि, ... न ....।
विनयः	–	धन्यवादः। अधुना अहम् पादपान् सिञ्चामि।
विनीता	–	अस्तु, ... अपि .... सिच्यन्ते।

6. निर्दिष्टशब्दरुपैः वाक्यपूर्तिं कुरुत –

यथा – <u>अयम्</u> एव कालः उत्सवस्य। (इदम् – प्रथमा)

(क) अस्य उत्सवस्य .... सज्जा दर्शनीया। (सर्व – प्रथमा)

(ख) .... अपि आलोकयतु शोभाम्। (भवत् – प्रथमा)

(ग) हे मित्र ! ....उत्सवपथम् निर्दिशतु। (अस्मद् – द्वितीया)

(घ) .... रमणीया वेला समारोहस्य। (इदम् – प्रथमा)

(ङ) अत्र .... अपि मया सह उपविश। (युष्मद् – प्रथमा)

7. निर्दिष्टधातुरूपैः वाक्यानि पूरयत –

यथा – नृपः प्रजाः <u>पालयति</u>। (पाल् – लट्)

(क) सैनिकाः देशं ...., ... (रक्ष् – लट्)

(ख) राजसत्तायाः मदं को न .... (ज्ञा – लट्)

(ग) राज्ञाम् उपदेष्टारः विरलाः एव .... (भू – लट्)

(घ) मूर्खः विद्वांसम् न .... (गण् – लट्)

(ङ) राजकुमार: गुरो: उपदेशं .... (श्रु - लट्)

(च) अहम् प्रसन्न: .... (अस् - लट्)

(छ) त्वम् विजयी .... (भू - लोट्)

(ज) वयम् सदा जनहितम् एव .... (कृ - लृट्)

8. अधोलिखितप्रश्नानाम् उत्तरणि संस्कृतभाषया लिख्यन्ताम् -

(क) पुरुषाणाम् अखिलमलप्रक्षालने समर्थ: क: भवति ?

(ख) राजप्रकृति: कीदृशी भवति ?

(ग) लब्धापि दु:खेन का परिपाल्यते ?

(घ) लक्ष्मी: किमिव चञ्चला भवति ?

(ङ) लक्ष्मी: दीपशिखेव किम् उद्वमति ?

(च) जन: भयात् राजवचनं किमिव अनुगच्छति ?

(छ) पित्रा च समारोपितसंस्कार: क: आसीत् ?

(ज) आचार्य: शुकनास: युवराजाय कां शुभकामनाम् अयच्छत् ?

(झ) अयं पाठ: कस्माद् ग्रन्थात् सङ्गृहीत:, कश्च तस्य लेखक: ?

9. पदानाम् अर्थमेलनं क्रियताम् -

	अ		*आ*
	पदानि		***अर्था:***
यथा	*अखिलम्*		*सकलम्*
(क)	भाजनानि	(i)	विद्वत्ताम्
(ख)	प्रतिशब्दक:	(ii)	कुलीनम्
(ग)	अभिजनम्	(iii)	पात्राणि
(घ)	वैदग्ध्यम्	(iv)	कल्याणम्
(ङ)	सुहृद्भि:	(v)	प्रतिध्वनि:
(च)	मङ्गलम्	(vi)	मित्रै:

10. कथयन्तु 'आम्' अथवा 'न'

(क) चन्द्रापीडः तारापीडस्य ज्येष्ठः पुत्रः आसीत् ।

(ख) चन्द्रापीडः मूर्खः आसीत् ।

(ग) गुरोः उपदेशः अजलं स्नानं कथ्यते ।

(घ) राज्ञां स्वभावः अहङ्कारयुक्तः भवति ।

(ङ) प्राप्ता लक्ष्मीः सुखेन रक्ष्यते ।

(च) लक्ष्मीः दीपशिखेव कज्जलं न मुञ्चति ।

(छ) आचार्यः शुकनासः यौवराज्याभिषेकात् पूर्वं चन्द्रापीडम् उपदिष्टवान् ।

(ज) चन्द्रापीडः तु गुरुणा समारोपितसंस्कारः आसीत् ।

11.(क) समक्षम् कोष्ठकाद् विशेषणपदं चित्वा रिक्तस्थानं पूरयत

(i) .... ऐश्वर्यम् । (राज्ञः / जन्मजातम्)

(ii) .... यौवनत्वम् । (अभिनवम् / चन्द्रापीडस्य)

(iii) पिता पुत्रं .... प्रयत्नेन संस्कारयुक्तम् अकरोत् । (उपदेशं दत्त्वा / महता)

(ख) रेखाङ्कितं सर्वनामपदं कस्मै प्रयुक्तम् ?

(i) अयमेव <u>ते</u> कालः उपदेशस्य । ....

(ii) विरलाः हि <u>तेषाम्</u> उपदेष्टारः । ....

(iii) <u>इयम्</u> हि लब्धापि दुःखेन परिपाल्यते । ....

(ग) यौवनं धनसम्पत्तिः प्रभुत्वमविवेकिता ।
एकैकमप्यनर्थाय किमु यत्र चतुष्टयम् ।।
इति श्लोकस्य भावमूला का पङ्क्तिः विद्यते पाठे ? पठित्वा अवबुध्य च लिखत ।

12. द्वितीये अनुच्छेदे लक्ष्म्याः दोषाः वर्णिताः । तेषु केवलं पञ्चदोषान् अत्र वर्णयत

यथा लक्ष्मीः परिचयं न रक्षति ।

(i) ....

(ii) ....

(iii) ....

(iv) ....

(v) ....

पाठविकासः

(क) लेखकपरिचय :

महाकविः बाणभट्टः राज्ञः हर्षवर्धनस्य राज्यकविः आसीत्। हर्षवर्धनस्य शासनकालः 606 ईसवीतः 648 ई॰ पर्यन्तम् आसीत्। हर्षवर्धनः कन्नौजस्य राजा अभवत्। अतः सप्तमशताब्द्याः पूर्वार्द्धे बाणस्य स्थिति कालः मन्यते। अयं वत्सगोत्रोत्पन्नः द्विजः आसीत्। अस्य पिता चित्रभानुः माता च राज्यदेवी आस्ताम्। दुर्भाग्येन असौ बाल्यावस्थायामेव मातृपितृविहीनः जातः। ततः सः देशाटनाय निर्गतः। यदा बाणः गृहं प्रति निवृत्तः तदा सः विद्वान् परिपक्वबुद्धिः अनुभवी चासीत्। अनेन रचिताः चत्वारः ग्रन्थाः सन्ति –

1. हर्षचरितम् (आख्यायिका)
2. कादम्बरी (कथा)
3. चण्डीशतकम् (पद्यकाव्यम्)
4. पार्वतीपरिणयः (नाटकम्)

बाणभट्टः संस्कृतगद्यकाव्यस्य सम्राट् अस्ति। उक्तं च–

नवोऽर्थो जातिरग्राम्या श्लेषोऽश्लिष्टः स्फुटो रसः।
विकटाक्षरबन्धश्च कृत्स्नमेकत्र दुर्लभम्॥ (हर्षचरितम्)

हर्षवर्धनस्य मृत्योः अनन्तरं बाणः स्वग्रामं प्रीतिकूटं निवृत्तः। तत्रैव साहित्यरचनां कृतवान्।

(ख) रचनापरिचयः

(i) 'हर्षचरितम्' ऐतिहासिकतथ्यप्रधानः आख्यायिकाग्रन्थः अस्ति। राज्ञः हर्षवर्धनस्य जीवनवृत्तमेव तत्र वर्णितम्।

(ii) 'कादम्बरी' – 'कादम्बरी' संस्कृतसाहित्यस्य सर्वोत्कृष्टा प्रेमगाथा अस्ति। इयं हि कविकल्पनामूलक-प्रेमकथा अस्ति। एषा तु चन्द्रापीडस्य पुण्डरीकस्य च जन्मत्रयस्य कथा वर्तते। अस्य कथानकस्य प्रारम्भः एवं भवति – प्राचीनकाले शूद्रकः विदिशायाः शासकः आसीत्। यदा स राजसभायाम् उपविष्टः आसीत् तदैव काचित् चाण्डालकन्या वैशम्पायननामकं शुकं राज्ञे समर्पितवती। शुकः मानुषीं वाणीं वक्तुमपि कुशलः आसीत्। तस्य

पूर्वजन्मनः स्मरणमपि आसीत्। चकितः राजा यदा शुकस्य वृत्तान्तम् ज्ञातुम् ऐच्छत् तदा सः शुकः जाबालिमुनिना ज्ञापितं स्वपूर्वजन्मनः वृत्तान्तं श्रावयति–

उज्जयिन्यां तारापीडः नृपः आसीत् तस्य राज्ञ्याः नाम विलासवती आसीत्। तयोः पुत्रस्य नाम चन्द्रापीडः आसीत्। तारापीडस्य महामन्त्री शुकनासः परमविद्वान् आसीत्। तस्य पुत्रस्य नाम वैशम्पायनः अभवत्। तयोः कुमारयोः परस्परं गाढमैत्री आसीत्। यदा राजकुमारः चन्द्रापीडः विद्याध्ययनं समाप्य प्रतिनिवृत्तः तदा तस्य युवराजस्य अभिषेककाले महामन्त्रिणा शुकनासेन तस्मै चन्द्रापीडाय यः उपदेशः प्रदत्तः स एव 'शुकनासोपदेशः' इति नाम्ना प्रसिद्धः जातः। अतः शुकनासोपदेशः कादम्बरीग्रन्थस्य एव एकं प्रमुखं स्थलम् अस्ति।

कादम्बरीरसभरेण समस्त एव
मत्तो न किञ्चिदपि चेतयते जनोऽयम्॥

पदानुशीलनी

प्रथमः पाठः

शम्	(अ.)	कल्याणम्, सुखम्; कल्याण, सुख, समृद्धिः; Happiness, Welfare, Prosperity.
नः	(स.)	[अस्मद् चतु.ब.व.], अस्मभ्यम् ; हमारे लिये; for us.
उरुचक्षा	(वि.)	अतिप्रकाशवान्; तेजोमय; radiant.
उदेतु	(क्रि.)	[उत् इ लोट् प्र. पु. ए. व.] उदयतु ; उदय होवे ; may rise.
चतस्रः	(वि.)	[चतुर् स्त्री. प्रथमा बहु. व.] चतस्रः दिशाः ; चारों दिशाएँ; all the four directions.
ध्रुवयः	(वि)	[वैदिकप्रयोगः] दृढाः, दृढतया स्थिताः ; मजबूत, स्थिर ; strong.
सिन्धवः	(सं)	[सिन्धु पु. प्र. ब. व.] सरितः, सागराः ; नदियाँ, सागर; rivers, oceans.
उ	(अव्य.)	अथ, च; और; and.
आपः	(सं)	[अपस् स्त्री. प्र. ब. व.] वहन्ति जलानि, बहते हुए पानी; flowing waters.
सन्तु	(क्रि.)	[अस् लोट् प्र. पु. ब. व.] भवन्तु; होवें; may be.
चक्षुषा	(सं)	[चक्षुष्, तृ., ए. व.] नेत्रेण; दृष्ट्या; आंख से; दृष्टि से; with friendly eye.
भूतानि	(सं)	[भूत, नपुं, प्र., ब. व.] प्राणिनः ; प्राणियों को, जीवों को ; living beings.
समीक्षन्ताम्	(क्रि.)	[सम् ईक्ष्, लोट्, प्र. पु. , ब. व.] पश्यन्तु ; देखें,; should look.
समीक्षे	(क्रि.)	[सम् ईक्ष्, लट्, उ. पु. , ए. व.,] पश्यामि, देखूं ; (I should) look at.
अमित्रात्	(सं)	[अमित्र, नपुं. , पं. , ए. व.] शत्रोः ; शत्रु से; from the enemy.
ज्ञातात्	(वि.)	[ज्ञा, क्त, पुं, पं, ए. व.] परिचितात्; जान पहचान वाले से; from the known.
नक्तम्	(अव्य.)	रात्रौ; रात में; at night.
दिवा	(अव्य.)	दिनसमये, दिन में; during day time.
आशाः	(सं)	[आशा, स्त्री. प्र. ब. व] दिशः ; दिशाएँ; all the directions.
ईशा	(सं)	[ईट् (शासने) तृ., ए. व.] सृष्टेः नियामकेन; संसार के नियन्ता के द्वारा; by the master of the universe.

वास्यम्	(वि.)	[वस् आच्छादने, ण्यत्, नपुं, प्र., ए. व.] व्याप्तम्; व्याप्त; enveloped.
जगत्याम्	(सं)	[जगती, स्त्री., स., ए. व.] संसारे; संसार में; in this world.
भुञ्जीथा:	(क्रि.)	[भुज्, विधिलि., म पु., ए. व.] उपभोगं कुरु; उपभोग करो; consume, enjoy.
मा	(सर्व.)	[अस्मद्, द्वि., ए. व.] माम्; मुझ को; to me.
गृध:	(क्रि.)	[गृध्, लुङ्, म. पु., ए. व.] लोभं कुरु; लालच करो; be greedy.

द्वितीय: पाठ:

अरुक्	(वि.)	[नास्ति रुक् यस्य स:, ब. व्री.] नीरोग:, स्वस्थ:; नीरोग, स्वस्थ; healthy, one who is not sick.
हितभुक्	(वि.)	[हितं भुङ्क्ते, उप. त. पु., प्र. वि. ए. व.] य: हितकरं पदार्थं भक्षयति; हितकर खाद्य वस्तु खाने वाला; one who eats nourishing food.
मितभुक्	(वि.)	[मितं भुङ्क्ते उप. त. पु., प्र. वि. ए. व.]य: मितं, मात्रानुसारं वा खादति;सीमित मात्रा में भोजन खाने वाला; one who eats food in limited quantity.
ऋतुभुक्	(वि.)	[ऋत्वनुसारं भुङ्क्ते, उप. त. पु. प्र. वि. ए. व.] य: ऋत्वनुकूलं पथ्यं भोजनं भक्षयति; ऋतु के अनुसार उपयुक्त भोजन सेवन करने वाला; one who eats food which is appropriate as per season.
प्रयुञ्जीत	(क्रि.)	[प्रयुज्, वि. लि., प्र. पु. ए. व.] प्रयोगं कुर्यात्, खादेत्; प्रयोग करे, सेवन करे; should take, should eat.
अनुवर्तते	(क्रि.)	[अनु/वृत्, लट् प्र. पु. ए. व.] अनुसरति, पालयति, अनुसरण करता है, पालन करता है; follows.
अजातानाम्	(क्रि.)	[न जातानाम्; नञ् त. पु. ष. ब. व.] न उत्पन्नानाम्, जो पैदा नहीं हुए, उनका, of those that are not born.
अनुत्पत्तिकरम्	(वि.)	[न उत्पत्तिकरम्, नञ् त. पु. प्र. वि., ए. व.] यत् विकारान् न उत्पादयति; जो विकारों को उत्पन्न न करे; that which may not cause (health hazards).
बहुफलम्	(वि.)	[बहूनि फलानि यस्मिन् तत् ब. व्री. नपुं. प्र. ए. व.] बहुभि: फलै: युक्तम्; बहुत फलों वाला; abounding in fruits.
बुभुक्षा	(सं.)	[भुज् सन् आ. स्त्री. प्र. ए. व.] भोक्तुम् इच्छा; खाने की इच्छा, भूख; appetite, desire to eat.
अतिमात्रम्	(क्रि.वि.)	[मात्राया: अत्यय:, अ.] मात्राया: आधिक्यम्; उचित मात्रा से अधिक;

		in excessive quantity.
लघुता	(सं)	[लघु तल् स्त्री. प्र. ए. व.] शीघ्रपचनयोग्यता, सुपाच्यता; खाद्य पदार्थ का हल्कापन; lightness of food; digestibility.
उद्दिष्टम्	(वि.)	[उत् दिश् क्त नपुं प्र. ए. व.] निर्दिष्टम्; बताया गया है; has been told/described.
गरिष्ठम्	(वि.)	[गुरु इष्ठन् नपुं प्र. ए. व.] यत् कठिनतया पच्यते तत् (भोजनम्); जो कठिनता से पचे, भारी; heavy, difficult to digest.
वर्णकान्तिजनकम्	(वि.)	[वर्णस्य कान्तेः जनकम् ष. त. पु. नपु. प्र. ए. व.] वर्णस्य सौन्दर्यस्य उत्पादकम्; रूप रंग निखारने वाला; that which enhances the beauty and complexion.

तृतीयः पाठः

संभोजनम्	(सं)	[सम् भुज् ल्युट् नपुं, प्र. ए. व.] सहभोजनम्; संगत में जीमना; प्रीतिभोज; eating together; a common meal or feast.
संकथनम्	(सं)	[सम् कथ् ल्युट्, नपुं, प्र. ए. व.] परस्परं प्रेम्णा कथोपकथनम्; किसी विषय पर बिना विरोध के चर्चा ; amicable conversation.
ज्ञातिभिः	(सं)	[ज्ञा क्तिन् स्त्री., तृ. ब. व.] परिजनैः सम्बन्धिभिः; रिश्तेदारों से; with relatives.
तुष्टः	(वि.)	[तुष् क्त, पुं, प्र., ए. व.] प्रसन्नः सन्तोषयुक्तः; happy; satisfied.
रुष्टः	(वि.)	[रुष् क्त पुं, प्र. ए. व.] क्षुब्धः; नाराज़; angry; annoyed.
अव्यवस्थितचित्तानाम्(वि.)		[न व्यवस्थितं चित्तं येषां (ब. व्री) ; वि अव स्था क्त पुं, ष., ब., व.] अस्थिरमनसाम्; जिन का मन स्थिर नहीं है उनका; of the persons with unsteady mind.
प्रसादः	(सं)	[प्र सद् घञ् पुं, प्र., ए., व.] अनुग्रहः; प्रसन्नता; कृपा; favour.
तोयम्	(सं)	[नपुं, प्र. ए. व.] जलम्; पानी ; water.
पक्ष्मणी	(सं)	[पक्ष्मन्, नपुं, प्र. द्वि. व.] नेत्रयोः पक्ष्मणी; आंखो की पलकें; eye lashes.
कृतधियः	(वि.)	[कृता (परिनिष्ठिता) धीः येषां ते, (ब. व्रीः)] बुद्धिमान्; दृढनिश्चयवाले; wise, of firm resolve.
निराकुलाः	(क्रि.)	[न आकुलाः ; पुं प्र. ब. व.] अनुद्विग्नाः, अखिन्नाः; शान्तचित्त, व्याकुल न होने वाले unagitated.
उपाश्रयति	(क्रि.)	[उप, आ श्रि, लट् प्र. पु. ए. व.] उपगच्छति, ज्ञानाय विदुषां सम्पर्कं करोति; ज्ञान के लिए विद्वानों के पास जाता है; goes to wise people for learning.
दिवाकरः	(सं)	[दिवा, कृ, अच् पुं प्र. ए. व.] सूर्यः, सूर्य,; sun.

चतुर्थः पाठः

यशोधनानाम्	(वि०)	[यशः एव धनं येषां तेषाम्, (ब. व्री) पुं, ष. ब. व.] कीर्तिविभवानाम्; जो यश को सबसे बड़ा धन मानते हैं; Those who consider fame as the greatest wealth.
गरीयः	(वि०)	[गुरु, ईयस्, नपुं, प्र., ए. व.] सर्वोत्कृष्टम्; सब से उत्तम; sublime.
अनुगच्छन्	(वि०)	[अनु, गम्, शतृ, पुं. प्र. ए. व.] अनुसरन्; पीछे जाता हुआ; following.
कलकलनिनादिनी	(वि०)	[कलकल नि, नद्, घञ्, इन्, स्त्री, प्र., ए. व.] कलकलं (मधुरं) शब्दं कुर्वती; कलकल का मधुर शब्द करती हुई; making sweet sound of Kalkal.
पुरतः	(अव्य०)	अग्रे, समक्षम्; आगे, सामने; in front of.
हिमाच्छन्नः	(वि०)	[हिमेन आच्छन्नः, (तृ. त.) आ छद् क्त, पुं, प्र. ए. व.] हिमेन आच्छादितः; बर्फ से ढका हुआ; covered with snow.
गिरिराजः	(वि०)	[गिरीणां राजा, (ष. त.) प्र., ए. व.] पर्वतानां राजा (हिमालयः); हिमालय पर्वत ; King of mountains.
समृद्धाः	(वि०)	[सम्, ऋध्, क्त, प्र., ब. व.] परिपूर्णाः; भरे हुए; abounding in, Enriched.
सिंहगर्जना	(सं)	[सिंहस्य गर्जना, (ष.त.) स्त्री., प्र. ए. व.] सिंहस्य गर्जनम्; शेर की दहाड़; roar of the lion.
आक्रान्ता	(वि०)	[आ, क्रम्, क्त, टाप्, प्र., ए. व.] आक्रमणं कृता, प्रहृता; जिस पर आक्रमण किया गया है; one who has been attacked.
उद्यम्य	(अव्य.)	[उत्, यम्, ल्यप्] उत्थाप्य; उठाकर; having lifted up.
दुरात्मन्	(वि.)	[दुष्टः आत्मा यस्य सः (ब. व्री.) सम्बो., ए. व.] दुष्टः; दुष्ट; vile, wicked.
परित्राणम्	(सं)	[परि, त्रा, ल्युट्, प्र., ए. व.] रक्षणम्; रक्षा ; protection.
कुलव्रतम्	(सं)	[कुलस्य व्रतम्, ष.त. प्र., ए. व.] कुलस्य प्रतिज्ञा; कुल की प्रतिज्ञा; vow of the dynesty.
निषङ्गात्	(सं)	[निषङ्ग पुं, पञ्चमी, ए.व.] तूणीरात्; तरकस से; from the quiver.
निष्कासयितुम्	(अव्य०)	[निस्, कस्, णिच्, तुमुन्] उद्धर्तुम्; निकालने के लिए; to take out.
सक्तः	(वि०)	[सञ्ज्, क्त, पुं, प्र. ए. व.] लग्नः; चिपका हुआ; Stuck.
मोचयितुम्	(अव्य०)	[मुच्, णिच्, तुमुन्] मुक्तं कारयितुम्; छुड़ाने के लिए; to get rid of.
प्रतिरुद्धा	(वि०)	[प्रति, रुध्, क्त, टाप्, प्र. ए. व.] प्रतिहता; रोक दी गई; has been obstructed, has been held up.
उन्मूलयितुम्	(अव्य०)	[उत्, मूल, ना. धा. तुमुन्] मूलात् उत्पाटयितुम्; जड़ से उखाड़ने के लिए; to uproot.

आततायी	(वि.)	[आततायिन् पु. प्र. वि. ए. व.] अत्याचारी, अत्याचार करने वाला; one who torchers, cruel.
पारणायै	(सं)	[पारणा, स्त्री. चतु. ए. व.] व्रतान्ते क्रियमाणाय भोजनाय; व्रत तोड़ने के लिये किये जाने वाले भोजन के लिये; food for breaking the fast.
अनिष्टम्	(वि.)	[न इष्टम्, नञ् त. पु. इष्, क्त, नपुं, द्वि. ए. व.] अहितम्, हानिम्; नुकसान को, क्षति को ; harm.
रुद्रौजसा	(सं)	[रुद्रस्य ओजसा ष.त.पु; ओजस्, पुं, तृ. ए. व.] महादेवस्य तेजसा; महादेव की शक्ति से; with the power of Lord Shiva.
तोषयितुम् अर्हति	(छ०)	[तुष्, णिच्, तुमुन्] सन्तुष्टं कर्तुम् समर्थः ; प्रसन्न करने के लिये समर्थ हो;, (can) satisfy.
(क्षुधां) शमय	(क्रि.)	[शम्, णिच्, लोट् म. पु. ए. व.] क्षुधां शान्तां कुरु, भूख मिटाओ; satisfy (your) hunger.
एकातपत्रम्	(वि.)	[एकम् आतपत्रं यस्मिन् तत्; ब. व्री. नपुं. प्र. ए. व.] एकच्छत्रम्; एकछत्र, चक्रवर्त्ती (साम्राज्य) ; sovereignty.
प्रभुत्वम्	(सं.)	[प्रभु, त्व, नपुं, प्र. ए. व.] स्वामित्वम्; अधिकार; authority.
वयः	(सं)	[वयस्, नपुं. प्र. ए. व.] आयुः, उम्र, ; age.
हातुम्	(अ.)	[हा, तुमुन्] त्यक्तुम्; छोड़ने के लिये, for giving up.
विचारमूढः	(वि.)	[विचारे मूढः, सप्त. तत्पु. ए. व.] विवेकहीनः ; मूर्ख; stupid.
परिहाय	(अ.)	[परि, हा, ल्यप्] त्यक्त्वा, ; छोड़कर, ; leaving it aside.
अहिंस्यः	(वि.)	[न हिंस्यः, नञ् तत्पुः, हिंस् यत् पु. ए. व.] न मारणीयः, न मारने योग्य; one, not to be killed.
यशः शरीरे	(सं.)	[यशः एव शरीरं, तस्मिन्, नपुं, स. ए. व.] यशःकाये, यशसि; यश रूपी शरीर पर; on my embodied fame.
एकान्तविध्वंसिषु	(वि.)	[एकान्तं विध्वंस्, इन्, नपुं, स. ब. व.] निश्चितविनाशवत्सु; निश्चित रूप से नष्ट होने वाले; bound to be destroyed.
पिण्डेषु	(सं)	[पिण्ड, स. ब. व.] शरीरेषु, देहेषु, ; शरीरों में, ; on the bodies.
भौतिकेषु	(वि.)	[भूत, ठक्, नपुं, स. ब. व.] भौतिकशरीरेषु, पञ्चभूतैः निर्मितैः शरीरेषु, ; पंच महाभूत से निर्मित शरीरों में, ; on the physical bodies made of five elements.
अनास्था	(सं)	[न आस्था, नञ् तत्पु. स्त्री. प्र. ए. व.] अश्रद्धा, अरुचिः ; अविश्वास, ; faithlessness.
आत्मकृत्यम्	(सं)	[आत्मनः कृत्यम् ष. तत्पु. द्वि. ए. व.] आत्मनः कार्यम्, अपना कार्य, ; own duty.

सम्पादय	(क्रि.)	[सम्, पद्, णिच्, लोट्, म. पु. ए. व.] सम्पन्नं कुरु; पूरा करो; fulfill (your duty).
मायासिंहः	(सं)	[मायया प्रकटीकृतः सिंहः पु. प्र. ए. व.] मायारूपीसिंहः; मायावी सिंह, ; appearing as lion.
परीक्षितुम्	(अ.)	[परि, ईक्ष्, तुमुन्] परीक्षां कर्तुम्; परखने के लिये; for testing.
पटाक्षेपः	(सं)	[पटस्य आक्षेपः, ष. तत्पु. प्र. ए. व.] यवनिकायाः पतनम्; परदे का गिरना; fall of the curtain.

पञ्चमः पाठः

विकसितम्	(वि.)	[वि, कस्, क्त, नपुं, द्वि. ए. व.] प्रफुल्लम्; खिला हुआ; Blooming.
उद्यतम्	(वि.)	[उत्, यम्, क्त, नपुं, द्वि. ए. व.] उन्नतम्; ऊँचा; high.
प्रबुद्धम्	(वि.)	[प्र, बुध्, क्त, नपुं, द्वि. ए. व.] जागरितम्; जागरूक; awakened.
आन्तरम्	(वि.)	[नपुं, द्वि, ए. व.] हृदयम्; अन्तर्वर्तिनम्; हृदय को; to heart.
निखिलसङ्गे	(सं)	[निखिलानां सङ्गे, (ष. त.) पुं, ए. व.] सर्वेषां सङ्गे; सबके साथ; in every one's company.
छन्दः	(सं)	[छन्दस्, नपुं, प्र. ए. व.] गीत; music.
निष्पन्दितम्	(वि.)	[नि, स्पन्द्, क्त, नपुं, द्वि, ए. व.] गतिहीनम्; स्थिर; stable, motionless.
नन्दितम्	(वि.)	[नन्द्, क्त, नपुं, द्वि, ए. व.] हृष्टम्; प्रसन्न; delighted.

षष्ठः पाठः

अयापयत्	(क्रि.)	[या, णिच्, लङ्, प्र. पु. ए. व.] यापितवान्, व्यतीतम् अकरोत्; बिताया; led.
आविरभूत्	(क्रि.)	[आविः, भू, लुङ्, प्र. पु. ए. व.] प्रकटितः अभवत्; प्रकट हुए; appeared.
पालयतः	(वि.)	[पाल्, शतृ, ष. ए. व.] पालनं कुर्वतः, पालन करते हुए (उसके), of the one observing.
तपः	(सं)	[तपस् द्वि. ए. व.] तपस्याम्; तपस्या को; penance.
कैवल्यज्ञानम्	(सं)	[कैवल्यस्य ज्ञानम् ष. त. पु. द्वि. ए. व.] मोक्षस्य ज्ञानम्; मोक्ष के ज्ञान को; salvation.

अरिहन्ता (सं) [अरीणां हन्ता ष. तत्पु., पुं. प्र. ए. व.] विषयवासनादिशत्रूणां हन्ता जीवन्मुक्त:; सांसारिक विषयवासनाओं से दूर; free from the attachment of worldly object.

अपातयत् (क्रि.) [पत्, णिच्, लङ्, प्र. पु. ए. व.] पातितवती, क्षिप्तवती; डाल दिया; threw.

वयसि (सं.) [वयस् स. ए. व.] आयुषि; उम्र में, ; in the (young) age.

आर्यिका (वि.) [आर्यक, टाप्, स्त्री. प्र. ए. व.] आदरणीया गणनेत्री, ; आदरणीय गणनेत्री, ; honourable leader of a group.
आर्य - कर्तव्यमाचरन् कार्यमकर्तव्यमनाचरन्,
तिष्ठति प्रकृताचारे स वा आर्य इति स्मृत: ।। (आप्टे) कर्तव्य का आचरण करने वाला, अकरणीय कार्यों को न करने वाला जो व्यक्ति सदाचार में स्थित रहता है उसे आर्य कहते हैं ;
one who does the right deeds, shuns the deeds not worthy of being performed, has fixed way of good conduct, is called an Arya.

षट्त्रिंशत्सहस्राणाम् (वि.) षट् च त्रिंशत् च, सहस्रंच, तेषाम्] 36,000 आर्यिकाओं की; of a group of thirty six thousand noble ladies known as Aryikas.

सम्यक् दर्शनम् (सं.) सम्यक् दृष्टि:, हिताहितविवेक:; भले बुरे, सत्य असत्य की पहचान, ; capability to distinguish between good and bad, truth and falsehood.

गर्हणीय: (क्रि.) [गर्ह्, अनीयर्, पु. प्र. ए. व.] निन्दनीय: ; निन्दा के योग्य; fit to be blamed.

दु:खदा: (वि.) [दु:खं ददाति इति उप. तत्पु. पु. प्र. ब. व.] दु:खदायका:, दु:खदायी, ; painful.

अद्यतावत् (अ.) अद्यपर्यन्तम्; आज तक; till date.

दावानल: (सं.) वनस्य अग्नि:; जंगल की आग; fire of the forests, conflagration.

दाह: (सं.) ज्वलनम्; जलन, गर्मी, तपिश, ; heat.

नीरम् (सं.) जलम्; पानी; water.

सम्मोह: (सं.) [सम्, मुह्, घञ्, पुं.] अज्ञानम्, मतिविभ्रम: ; सम्मोह, माया-मोह से उत्पन्न मूर्च्छा; delusion caused by attachment to objects of senses.

रसा (सं.) पृथ्वी; भूमि ; earth.

दारणम् (सं.) विदारणम्, फाड़ना ; to tear up.

सारसीरम् (सं.) दृढं हलम् ; मजबूत हल ; strong plough.

गिरिसारधीरम् (वि.) [गिरे: सारवत् धीरम्] यस्य धैर्यम् पर्वतस्य दृढतानुरूपम् अस्ति; पर्वत के समान अचल धैर्यवान्; firm in patience as a strong mountain.

सप्तमः पाठः

किल	(अ.)	निश्चयेन; निश्चयपूर्वक; indeed, certainly.
गीतकानि	(सं.)	[गीत, कन्, नपुं. प्र. ब. व.] गीतानि, स्तोत्राणि, स्तुतिपरकानि गीतानि; गीत, स्तुति; hymns of praise.
स्वर्गापवर्गास्पदमार्गभूते	(वि.)	[स्वर्गस्य अपवर्गस्य च आस्पदम् तस्य च मार्गभूतम् साधनरूपम् तस्मिन्; स्वर्गमोक्षप्राप्तिसाधनरूपे; स्वर्ग और मोक्ष की प्राप्ति में साधन रूप; (भारत में), (on the land of Bharat) which is a path leading to heaven and salvation.
भूयः	(अ.)	पुनः, फिर, दुबारा; again.
विशदीकरोति	(क्रि.)	[विशद, च्वि, कृ, लट् प्र. पु. ए. व.] स्पष्टं करोति; प्रकाशितं करोति; प्रकाशित करती है; clarifies, brightens, enlightens.
प्रखरीकरोति	(क्रि.)	[प्रखर, च्वि, कृ, लट्, प्र. पु. ए. व.] प्रखरां करोति, तीव्रां करोति; तेज करती है, पैनी करती है; sharpens.
आदधाति	(क्रि.)	[आ, धा, लट्, प्र. पु. ए. व.] स्थापयति; स्थापित करती है; provides.
आरोग्यम्	(सं.)	स्वास्थ्यम्; स्वास्थ्य; health.
सूपचारैः	(सं.)	[सुष्ठु उपचारैः, पुं. तृ. ब. व.] उत्तमचिकित्साप्रयोगैः, अच्छे इलाज से; with the help of good treatment.
सुसाध्यम्	(वि.)	[सुष्ठु साध्यम्] सुसाध्यम्; सम्यक् साधयितुम् शक्यम्; ठीक करने योग्य; curable.
पद्माकरम्	(सं.)	[पद्मानाम् आकरः तम् ष. तत्पु. द्वि. ए. व.] कमलानां समूहम्, कमलों के समूह को; a cluster of lotuses.
कैरवचक्रवालम्	(सं.)	[कैरवाणां चक्रवालः तम्, ष. तत्पु. द्वि. ए. व.] कुमुदानां समूहम्; सफेद कमलों के समूह को; a cluster of white lilies.
नाभ्यर्थितः	(वि.)	[न अभि अर्थ् क्त, पुं. प्र. ए. व.] अयाचितः; न मांगने पर भी; without being asked for.
कृताभियोगाः	(वि.)	कृतः अभियोगः यैः ते – अभि, युज्, घञ्, पुं. प्र. ब. व.] प्रयत्ने रताः; प्रयत्न में लगे हुए, उद्यमशील; engaged in making efforts.
क्वणन्तः	(वि.)	[क्वण्, शतृ, पुं. प्र. ब. व.] रणन्तः, झनझनाते हुए; रुनझुन की ध्वनि करते हुए; producing tinkling sound.
मलदायकाः	(वि.)	[मलस्य दायकाः, ष. तत्पु. पु. प्र. ब. व.] दोषारोपणकर्तारः; दोषारोपण करने वाले; always blaming others.

साधुध्वनिभिः	(सं.)	[साधुभिः ध्वनिभिः, कर्म. तृ. ब. व.] मधुरशब्दैः; मीठी वाणी से; through sweet words.
मणिनूपुराः	(सं.)	[मणिभिः जटिताः नूपुराः, मध्यमपदलोपी तत्पु; प्र. ब. व.] मणिजटितनूपुराः; मणिजटित बिछुए ; पायजेब; jewel studded anklets.
अप्रतिष्ठः	(वि.)	[न प्रतिष्ठा यस्य सः, ब. व्री. प्र. ए. व.] प्रतिष्ठारहितः, यः सुनिश्चितः नास्ति; जो सुनिश्चित नहीं है; one who is not well established.
श्रुतयः	(सं.)	[श्रु, क्तिन्, स्त्री. प्र. ब. व.] शास्त्राणि; वेदसम्बद्धशास्त्र; scriptures related to Vedas.
प्रमाणम्	(सं)	[प्र, मा, ल्युट्, नपुं. प्र. ए. व.] सिद्धम्; सबूत; a thing of proven entity; finally established.
निहितम्	(वि.)	[नि, धा, क्त, नपुं., प्र., ए., व.,] गूढम्, अपिहितम्; छुपा हुआ; hidden.

अष्टमः पाठः

गुरूपदेशः	(सं)	[गुरोः उपदेशः ष. तत्पु., पुं. प्र. ए. व.] आचार्यस्य उपदेशः; गुरु का उपदेश; the advice of a preceptor.
अखिलमलप्रक्षालनक्षमम्	(वि.)	[अखिलानां मलानां प्रक्षालने क्षमम्, तत्पु. नपुं. प्र. ए. व.] सकलदोष-उन्मूलनसमर्थम्; सभी दोषों को शान्त करने में समर्थ ; capable of washing away all the malices.
अजलम्	(वि.)	[न जलम् यस्मिन् (तत् स्नानम्) ब. व्री. नपुं., प्र. ए. व.] जलरहितम् (स्नानम्); बिना जल के (स्नान) ; (bath) without water.
भवादृशाः	(सर्व.)	[भवादृश, पुं., प्र., ब., व.] त्वादृशाः; आप जैसे; people like you.
भाजनानि	(सं)	[भाजन, नपुं, प्र. ब. व.] पात्राणि; पात्र; worthy of being instructed.
उपदेष्टारः	(वि.)	[उप + दिश्, तृच्, पुं, प्र. ब. व.] उपदेशस्य दातारः, उपदेश देने वाले; advisors, preachers.
अहङ्कारमूला	(वि.)	[अहङ्कारः एव मूलं यस्याः सा, ब. व्री. स्त्री., प्र. ए. व.] अभिमानमूला; अहङ्कार से युक्त; full of arrogance.

राजप्रकृतिः (सं) [राज्ञाम् प्रकृतिः, ष. त., स्त्री., प्र. ए. व.] राज्ञां स्वभावः; राजाओं का स्वभाव ; nature of the kings.

प्रतिशब्दकः (सं) [प्रति शब्द क (स्वार्थे), प्रतिशब्दं करोति इति, पुं, प्र. ए. व.] प्रतिध्वनिः; गूंज की आवाज़; echo.

अभिनवयौवनत्वम् (सं) [अभिनवं यौवनम् यस्य सः, ब., व्री., तस्य भावः तस्य तत्त्वम्, अभिनवयौवनत्वं; नपुं., प्र. ए. व.] नवयौवनम्, नई जवानी; fresh youth.

अप्रतिमरूपत्वम् (सं) [अप्रतिमम् रूपम् यस्य तत्:, ब, व्री; तस्य भावः तत्त्वम्, अप्रतिमरूपत्वम् नपुं, प्र., ए. व.] अतुलितसौन्दर्यम्; अनुपम सौन्दर्य; unparalleled beauty.

आलोकयतु (क्रि.) [आ, लोकृ, लोट्, प्र., पु., ए., व.] पश्यतु; देखें; examine, observe.

कल्याणाभिलाषी (वि.) [कल्याणे अभिलाषा अस्य अस्ति इति, समासगर्भित तद्धित; इन् कल्याणाभिलाषिन्, पुं. प्र., ए., व.] मंगलाकांक्षी, कल्याण की कामना करने वाला, ; desirous of well-being.

अभिजनम् (सं) [अभि, जन, पुं, द्वि., ए., व.] कुलीनताम्; ऊंचे वंश में जन्म ; birth in a noble family.

कुलक्रमम् (सं) [कुलस्य क्रमम् ष. तत्पु., पुं, द्वि., ए., व.] वंशपरम्पराम्, कुल की परम्परा को; to heredity.

अनुवर्तते (क्रि.) [अनुवृत् (आ.) लट्, प्र., पु., ए., व.] अनुसरति; अनुगमन करती है; follows.

अनुबुध्यते (क्रि.) [अनुबुध्, (आ.) लट्, प्र., पु., ए., व.] अगमम्यते; समझती है; follows understands.

वैदग्ध्यम् (सं) [विदग्ध, ष्यञ्, नपुं, प्र., ए. व.] पाण्डित्यम्; विद्वता को ; scholastic achievements.

उपसर्पति (क्रि.) [उप सृप् लट् प्र. पु., ए. व.] समीपं गच्छति; पास जाती है; approaches.

तरङ्गबुद्बुद्वत् (अव्य.) [तरङ्गाः च बुद्बुदाः च ताभ्यां तुल्यम्] उर्मिभिः बुद्बुदैः तुल्यम् गतिशीला अस्थिरा च; लहरों और बुलबुलों के समान चंचल; unsteady like the bubbles and waves.

दीपशिखेव (सं) [दीपस्य शिखा इव ष. तत्पु., स्त्री., प्र., ए. व.] दीपकस्य ज्योतिः इव; दीपक की ज्योति (लौ) की तरह; like the flame of the lamp.

कज्जलमलिनम्	(वि.)	[कज्जलम् इव मलिनम् कर्मधा., नपुं, द्वि., ए. व.] कज्जलवत् मलिनम्; काजल के समान काले, दूषित; black like collyrium.
उद्वमति	(क्रि.)	[उत् वम् लट्, प्र. पु. ए. व.] उद्गिरति; उगलती है ; vomits.
महामोहकारिणी	(वि.)	[महान् चासौ मोहः (कर्मधा.) तं कर्तुं शीलं यस्याः सा. महामोह कारिणी] अज्ञानान्धकारिणी विवेकशून्य और अन्धा बनाने वाली (जवानी); unfatuating.
प्रयतेथाः	(क्रि.)	[प्र यत् आ. वि लिङ् म. पु. ए. व.] प्रयत्नं कुरु; प्रयत्न करो; try.
उपालभ्यसे	(क्रि.)	[उप आ लभ् कर्मवा., लट्; म. पु. ए. व.] तुभ्यम् उपालभ्भः दीयते; तुम्हें उलाहना दिया जाता है; you are blamed.
कामम्	(सं)	सत्यम्; सच है; true.
प्रकृत्यैव	(सं)	[प्रकृत्या + एव, प्रकृति, स्त्री. तृ. ए. व.] स्वभावेन; स्वभाव से ही; by nature.
समारोपितसंस्कारः	(वि.)	[समारोपिताः संस्काराः यस्मिन् सः; (ब. व्री); पुं. प्र. ए. व.] संस्थापितसंस्कारः; उत्तम संस्कारों से परिष्कृत; adorned with good manners.
मुखरीकृतवान्	(क्रि.)	[मुखर च्वि कृ क्तवतु, पुं प्र. ए. व.]प्रेरितवान्; तुम्हारे गुणों ने ही प्रेरित किया है;
नवयौवराज्याभिषेकमङ्गलम्	(सं)	[युवा चासौ राजा युवराजः (कर्मधा); तस्य भावः यौवराज्यम्; नवं च तद् यौवराज्यम्; (कर्मधा.) तस्य तस्मिन् वा(त.) तद्रूपमङ्गलम्(कर्मधा.)] नूतनयुवराजपदे अभिषेकस्य कल्याणम्; नूतन युवराज पद पर अभिषेक के मङ्गल को; pleasures of auspicious coronation as a new prince.